

National Implementation Plan of the Stockholm Convention on POPs in Ukraine

**Виговська Ганна Павлівна,
канд. техн. наук, ст. наук. співробітник
Державна екологічна академії післядипломної
освіти та управління Мінприроди України
Зав. кафедри екологічної безпеки**

Україна

- * 23 травня 2001 року у м. Стокгольмі від імені України була підписана Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі. З того часу започатковано роботи щодо її ратифікації та підготовки Національного плану виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі.
- * У 2007 році Законом України «Про ратифікацію Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі» (N 949-V від 18.04.2007, ВВР, 2007, N 30, ст.396) Конвенцію було ратифіковано і вона стала частиною законодавства України.
- * Україна взяла на себе зобов'язання щодо виконання вимог Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі, в тому числі і стосовно поводження з поліхлорованими біфенілами (ПХБ).

Стокгольмська конвенція щодо поводження з ПХБ

встановлює заборону:

виробляти, імпортувати, і торгувати ПХБ;
повторно використовувати й переробляти ПХБ-відходи;
повторно наповнювати ПХБ-вмісне обладнання.

Закликає до усунення до 2025 року використання поліхлорованих дифенілів в обладнанні (тобто трансформаторах, конденсаторах або інших приймачах, що містять рідкі речовини).

визначає пріоритети:

- докладати активних зусиль стосовно виявлення, маркування й припинення експлуатації обладнання, що містить поліхлоровані дифеніли в концентрації більше 10 відсотків і в обсязі більше 5 літрів;
- докладати активних зусиль стосовно виявлення, маркування й припинення експлуатації обладнання, що містить більше 0,05 відсотка поліхлорованих дифенілів і в обсязі більше 5 літрів;
- прагнути виявити наявність і припинити експлуатацію обладнання, що містить більше 0,005 відсотка поліхлорованих дифенілів і в обсязі більше 0,05 літра;

пріоритети:

- сприяти зменшенню небезпеки впливу й ризиків з метою контролю за використанням таких поліхлорованих дифенілів;
- використовувати ПХБ тільки в непошкодженому й герметичному обладнанні й тільки в тих місцях, де ризик викиду в навколишнє природне середовище може бути зведений до мінімуму, а наслідки такого викиду можуть бути швидко усунені;
- не застосовувати ПХБ в обладнанні в місцях, пов'язаних з виробництвом і переробкою продовольства або кормів;
- під час використання в населених районах, зокрема в школах і лікарнях, ужиття всіх розумних заходів стосовно недопущення електричних неполадок, які можуть призвести до виникнення пожежі, і проведення регулярних перевірок герметичності обладнання;
- забезпечувати, щоб обладнання, в якому містяться поліхлоровані дифеніли, не експортувалося й не імпортувалося для будь-яких інших цілей, крім цілей екологічно безпечного видалення відходів;
- крім випадків експлуатації й обслуговування обладнання, не допускати рекуперації рідких речовин з умістом поліхлорованих дифенілів понад 0,005 відсотка для повторного використання в іншому обладнанні;
- докладати активних зусиль, спрямованих на забезпечення екологічно безпечного видалення рідин, що утримують поліхлоровані дифеніли, і забрудненого поліхлорованими дифенілами обладнання при концентрації поліхлорованих дифенілів вище 0,005 відсотка, у максимально стислі строки, але не пізніше 2028 року, за умови можливого перегляду строків Конференцією Сторін;
- прагнути виявляти інші товари, що містять більше 0,005 відсотка поліхлорованих дифенілів (наприклад, оболонку кабелю, затверділі ущільнювальні суміші й забарвлені вироби), і забезпечувати їхнє регулювання відповідно до вимог Стокгольмської Конвенції;
- докладати Конференції Сторін докладні прохідні дані стосовно припинення виробництва й

* **Національний план виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (НПВ)**

- * Перша редакція у 2006 році в порядку підготовки до ратифікації Стокгольмської конвенції. У 2012 році НПВ був переглянутий та оновлений.
- * НПВ є документом, яким передбачено комплекс заходів щодо виконання вимог Стокгольмської конвенції в Україні, і який залежно від результатів його оцінки має переглядатися і оновлюватися на регулярній основі не рідше одного разу на п'ять років.
- * Національний план виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі визначає Національну стратегію, політику, цілі та пріоритети щодо впровадження Стокгольмської конвенції про СОЗ.
- * Національна стратегія впровадження в Україні Стокгольмської конвенції про СОЗ базується на здійсненні таких заходів, які будуть гарантувати захист здоров'я населення і навколишнього середовища від шкідливого впливу СОЗ.

* **Національний план виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (НПВ)**

* **Основні принципами національної політики:**

* отримання повної уяви щодо небезпеки для населення і навколишнього природного середовища України, пов'язаної із СОЗ, ідентифікування місць знаходження забруднених ділянок, визначення рівня їх небезпеки і терміновості реагування;

* захист здоров'я людей і навколишнього середовища від шкідливого впливу СОЗ шляхом скорочення і зменшення викидів і витоків СОЗ, разом з поступовим припиненням використання СОЗ та устаткування, що містить СОЗ;

* розвиток співпраці між заінтересованими сторонами, які безпосередньо або опосередковано залучені до проблем, пов'язаних із СОЗ, або здатні вирішувати їх;

* адекватне вирішення проблеми непридатних та заборонених до застосування пестицидів, викидів та промислових відходів, віднесених до СОЗ;

* ефективне управління токсичними хімічними речовинами упродовж усього їх життєвого циклу з метою уникнення, запобігання чи мінімізації їх викидів та негативного впливу на здоров'я людей і навколишнє середовище;

* залучення інвестицій для виконання заходів, які могли б сприяти зменшенню або усуненню небезпеки, обумовленої негативним впливом СОЗ на здоров'я населення та навколишнє середовище.

* **Національний план виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (НПВ)**

* **Національні цілі** щодо СОЗ такі:

- * розвиток комплексної та прозорої законодавчої бази та інституційної системи, включаючи заходи зменшення і запобігання впливу СОЗ на здоров'я населення і навколишнє середовище;
- * посилення уваги на високому президентському чи урядовому рівнях до проблем СОЗ та інших токсичних і небезпечних хімічних речовин;
- * гарантування істотного зменшення глобального забруднення навколишнього середовища СОЗ у відповідності до вимог Стокгольмської конвенції та Протоколу про СОЗ, а також інших міжнародних угод;
- * управління хімічними речовинами, віднесеними до групи СОЗ, забрудненими ними територіями, обладнанням, спорудами тощо, їх знешкодження екологічно та економічно обґрунтованим способом;
- * розвиток і здійснення заходів на національному і місцевому рівнях для

* **Національний план виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (НПВ)**

* **Стратегічні заходи**

* удосконалення відповідної законодавчої бази; створення ефективної управлінської структури;

* формування і ведення інвентаризаційних реєстрів місць зберігання і кількості хімічних речовин віднесених до групи СОЗ, а також забруднених ними обладнання, будівель, територій тощо;

* проведення інвентаризаційних заходів щодо виявлення наявності та оцінки кількості нових 9-ти СОЗ, доданих до переліку ООН на Четвертій Конференції Сторін Стокгольмської конвенції у травні 2009 р.,

* визначення і впровадження організаційних і сучасних екологічно безпечних технологічних рішень щодо зменшення ризику, знешкодження або знищення СОЗ, забруднених ними обладнання, а також елементів споруд (сховищ);

* вибір технологічного рішення із знешкодження СОЗ, забруднених ґрунтів, обладнання та будівель, має здійснюватися згідно із положеннями статті 5 Стокгольмської конвенції щодо застосування “найкращих прийнятних методів” (НПМ) та найкращих існуючих заходів природоохоронної діяльності відповідно до загальних керівних вказівок, викладених у додатку С тексту Конвенції;

* реабілітація забруднених СОЗ територій;

* інформаційне забезпечення населення розумінню загрози СОЗ та підтримки в українському суспільстві прагнень України запровадити положення Стокгольмської конвенції

* **Національний план виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (НШВ)**

* **Національні пріоритети**

* розвиток національної законодавчої бази, яка має регламентувати поведження із СОЗ, згідно з вимогами Стокгольмської Конвенції;

* удосконалення системи моніторингу СОЗ в Україні;

* законодавче забезпечення ведення та актуалізації Державного реєстру місць зберігання та кількості речовин, віднесених до групи СОЗ;

* проведення інвентаризації запасів НП за міжнародними стандартами та впровадження ведення обліку пестицидів за системою PSMS;

* вибір найбільш прийнятних екологічно безпечних економічних технологій знищення (знешкодження) СОЗ у відповідності з вимогами безпеки за міжнародними стандартами та забруднених ними об'єктів; виконання відповідних робіт зі знешкодження запасів НП за межами країни на спеціалізованих підприємствах у разі відсутності в Україні аналогічних підприємств, які відповідають вимогам безпеки за міжнародними стандартами.

* створення належного хіміко-аналітичного потенціалу та відповідної лабораторної мережі;

* впровадження комплексу заходів щодо запобігання подальшому накопиченню СОЗ на

* **Національний план виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (НПВ)**

* **Першочергові заходи з реалізації НПВ України:**

- * Зміцнення інституційної системи та удосконалення законодавчої бази.
- * Знешкодження / знищення відходів та обладнання, що містять ПХД.
- * Ліквідація або скорочення викидів СОЗ (додаток С Стокгольмської Конвенції) внаслідок ненавмисного виробництва.
- * Визначення та управління територіями, забрудненими СОЗ.
- * Обмін інформацією щодо СОЗ із заінтересованими сторонами та підвищення рівня обізнаності та поінформованості громадськості.
- * Розвиток системи моніторингу СОЗ в Україні.

Національний план виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (НПВ)

План заходів з виконання Стокгольмської Конвенції про стійкі органічні забруднювачі

(Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 липня 2012 р. № 589-р.).

- * **Стосовно ПХБ План заходів передбачає**
- * в рамках зміцнення інституційної системи створення, впровадження, актуалізації та ведення реєстру підприємств, в експлуатації яких перебуває обладнання, що містить поліхлоровані дифеніли, а також місць зберігання обладнання та відходів, які їх містять.
- * створення і ведення Національного реєстру об'єктів, на яких виявлено обладнання і відходи, що містять поліхлоровані дифеніли та проведення інвентаризації й маркування обладнання і відходів, що містять поліхлоровані дифеніли.

Національний план виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (НШВ)

План заходів з виконання Стокгольмської Конвенції про стійкі органічні забруднювачі

(Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 липня 2012 р. № 589-р.).

* Стосовно ПХБ План заходів передбачає

* Знешкодження/знищення відходів та обладнання, що містять поліхлоровані дифеніли, в рамках якого заплановано створення матеріально-технічної бази для:

* 1) очищення трансформаторів від поліхлорованих дифенілів та застосування відповідних технологій виконання всього комплексу робіт із знешкодження трансформаторів, в яких виявлено поліхлоровані дифеніли, транспортування вилучених поліхлорованих дифенілів до місця їх знищення;

* 2) знищення конденсаторів, які містять поліхлоровані дифеніли, та застосування відповідних технологій виконання усього комплексу робіт з безпечного виведення з експлуатації конденсаторів з поліхлорованими дифенілами, їх зберігання та подальше транспортування до місця знищення;

* 3) знищення поліхлорованих дифенілів з урахуванням передових технологій, проведення яких забезпечує екологічно безпечне знищення поліхлорованих дифенілів;

* 4) очищення трансформаторів із застосуванням передових технологій проведення

Національний план виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (НШВ)

План заходів з виконання Стокгольмської Конвенції про стійкі органічні забруднювачі

(Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 липня 2012 р. № 589-р.).

* Стосовно ПХБ План заходів передбачає виконання пілотних проектів

* 1) розроблення і впровадження графіка заміни конденсаторів на екологічно безпечні; організації збирання, безпечного зберігання і знешкодження конденсаторів, що містять поліхлоровані дифеніли, на підприємстві, на об'єктах якого розміщено не менше 10 000 таких конденсаторів

* 2) збирання і знешкодження запасів синтетичних рідин на підприємстві, на об'єктах якого розміщено не менше 60 тонн поліхлорованих дифенілів

* 3) впровадження графіка заміни трансформаторів з поліхлорованими дифенілами на екологічно безпечні на підприємстві, на об'єктах якого розміщено 90 і більше таких трансформаторів

* Розроблення і виконання плану поетапного виведення з експлуатації і знешкодження конденсаторів, трансформаторів та іншого обладнання, яке містить поліхлоровані дифеніли.

Національний план виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі (НПВ)

План заходів з виконання Стокгольмської Конвенції про стійкі органічні забруднювачі

(Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 липня 2012 р. № 589-р.).

- * **Стосовно ПХБ План заходів передбачає виконання заходів**
- * Знищення запасів поліхлорованих дифенілів і знешкодження відходів, які містять поліхлоровані дифеніли не менше 60 тонн поліхлорованих дифенілів.
- * Ліквідація або скорочення викидів стійких органічних забруднювачів (згідно з додатком С до [Стокгольмської конвенції](#)) внаслідок ненавмисного виробництва.
- * Визначення територій, забруднених стійкими органічними забруднювачами.
- * Обмін інформацією про стійкі органічні забруднювачі із заінтересованими сторонами та підвищення рівня поінформованості населення.
- * Створення системи моніторингу стійких органічних забруднювачів.
- * Розроблення технологій з очищення трансформаторів від поліхлорованих дифенілів та знищення конденсаторів і обладнання, що містить поліхлоровані дифеніли

міжнародні природоохоронні угоди у сфері хімічної безпеки, ратифіковані Україною.

Назва документу	Статус
Стокгольмська конвенція про стійкі органічні забруднювачі (Стокгольм, 2001)	Закон України №949-V від 2007 р.
Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням	Закон України N 803-XIV від 1999 р.
Роттердамська конвенція про процедуру попередньої обґрунтованої згоди відносно окремих небезпечних хімічних речовин та пестицидів у міжнародній торгівлі (Роттердам, 1998)	Закон України №169-IV від 2002 р.
Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та її знищення (Париж, 1993)	Закон України №187-XIV від 1998 р.
Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин (Відень, 1988)	Закон України №1000-XII від 1991р.
Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхус, Данія, 1998)	Закон України №832-XIV від 1999 р.
Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Еспо, Фінляндія, 1991)	Закон України №534-XIV від 1999 р.
Міжнародна конвенція про цивільну відповідальність за шкоду від забруднення нафтою	Закон України №44-IV від 2002 р.
Конвенція про захист від небезпеки отруєння бензолом №136 (Женева, 1971)	Підписання від 23.06.1971
Конвенція про боротьбу з небезпекою, спричинюваною канцерогенними речовинами й агентами у виробничих умовах, та заходи профілактики N 139 (Женева, 1974)	Закон України N 1956-VI від 10.03.2010 р.
Конвенція про безпеку в застосуванні хімічних речовин на виробництві №179 (Женева, 1990)	Прийняття від 01.06.2006
Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані (Женева, 1979)	Набрання чинності від 16.03.1983 Ратифікована Президією Верховної Ради СРСР 29 квітня 1980 р.
Протокол про стійкі органічні забруднювачі до Конвенції 1979 року про транскордонне забруднення повітря на великі відстані (Орхус, 1998)	Прийняття від 24.06.1998 Протокол вступив в силу 23.10.2003
Конвенція про захист Чорного моря від забруднення (Бухарест, 1992)	Постанова Верховної Ради України від 1994 №3939-XII
Європейська Угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ) (Женева, 1957)	Закон України №1511-II від 2000 р.
Конвенція про транскордонний вплив промислових аварій (Хельсінкі, 19)	Підписання від 17.03.1992

Протокол щодо стійких органічних забруднювачів до Конвенції про транскордонне забруднення повітря на великі відстані.

Протокол був підписаний Україною в 1998 році та вступив в силу у 2003 році. Він стосується довгострокових зобов'язань щодо контролю та обмеження надходження в довкілля ряду токсичних речовин. Стосовно ПХБ Протокол передбачає:

1. Для країн з перехідною економікою – зупинення виробництва в найкоротший можливий термін, але не пізніше 31 грудня 2005 року. Такі країни повідомляють про свій намір зробити це в заяві, яка надається разом із ратифікаційною грамотою.
2. Для ПХД які використовувалися до моменту вступу Протоколу в дію:
  - * а) припинення використання в обладнанні (у трансформаторах конденсаторах або інших резервуарах), які містять ПХД, в об'ємах що перевищують 5 дм³ та мають концентрацію 0,05% ПХД або більше – не пізніше 31 грудня 2015 року для країн з перехідною економікою;
  - * б) знищення або знешкодження екологічно обґрунтованим способом усіх рідких ПХД, які зазначені в пункті а) та інших рідких ПХД (що містять більше ніж 0,005% ПХД) які не містяться в обладнанні – не пізніше 31 грудня 2020 року для країн з перехідною економікою;
  - * знешкодження або видалення обладнання яке зазначено в пункті а) екологічно

Огляд українського законодавства та аналіз необхідних змін та доповнень для забезпечення екологічно обґрунтованого поводження з ПХД

Аналіз чинних нормативно-правових актів

* Регулювання поводження з ПХБ в Україні зводиться до тих їх джерел, що пов'язані з обсягами, що знаходяться в устаткуванні, матеріалах та відходах.

* Джерела:

* Галузі промисловості: енергетика, чорна і кольорова металургія, хімічна, вугільна та харчова.

* **Закриті системи:**

* ізоляція та / або охолоджуючі рідини в трансформаторах (ГОСТ 16555);

* рідкі діелектрики в конденсаторах (ГОСТ 1282, ГОСТ 18689);

* вимикачі та інші електровироби.

* **Частково відкриті системи:**

* рідкі теплоносії;

* гідравлічна рідина в вантажопідіймальному обладнанні, вантажних автомобілях і насосах;

* насоси високого тиску;

* вакуумні насоси;

* регулятори напруги;

* наповнені рідиною електричні кабелі;

* наповнені рідиною автоматичні вимикачі.

* **Відкриті системи:**

* фарби, мастильні рідини в оливах і мастильних матеріалах; водовідштовхувальні речовини для просочення і протиспалахуючі

Аналіз чинних нормативно-правових актів, класифікація

Трансформатори трифазні знижуючі герметизовані загального призначення;

Трансформатори трифазні знижуючі для живлення комплектних випрямляючих напівпровідникових підстанцій цехових мереж постійного струму;

Трансформатори трифазні знижуючі для живлення тиристорних перетворювачів електроприводів;

Трансформатори трифазні знижуючі з вирівнюючим реактором для живлення тиристорних перетворювачів електролізних ванн;

Трансформатор для роботи у комплектних трансформаторних підстанціях для живлення контактних електрозварювальних машин.

Конденсатори косинусні типу КС для підвищення коефіцієнту потужності електроустановок змінного струму частотою 50 (60) Гц;

Конденсатори косинусні типу КСК для підвищення коефіцієнту потужності електроустановок змінного струму частотою 50 (60) Гц;

Конденсатори для електротермічних установок на частоту від 0,5 кГц до 10,0 кГц;

Конденсатори для роботи в батареях індукційних печей або інших електротермічних установок частотою 50 Гц;

Конденсатор для підвищення коефіцієнта потужності зварювального трансформатора ТДК-500;

Конденсатори для комплектації батарей повздовжньої компенсації реактивного опору ліній електропередачі;

Конденсатори для шунтових батарей ліній електропередачі постійного струму;

Конденсатори для настройки у резонанс фільтрових батарей ліній електропередачі та для силових фільтрів вищих гармонік, що працюють у складі статичних компенсаторів та конденсаторних установок;

Конденсатори для застосування у ланцюгах однофазних асинхронних електродвигунів;

Конденсатори для роботи у ланцюгах допоміжних машин електровозів змінного струму;

Конденсатори для роботи у схемах тиристорного електроприводу рухомого складу електротранспорту;

Конденсатори для роботи у напівпровідникових перетворювачах частоти; Конденсатори імпульсні.

Огляд українського законодавства та аналіз необхідних змін та доповнень для забезпечення екологічно обґрунтованого поводження з ПХД

Регулювання поводження з ПХБ-вміщуючим обладнанням, яке знаходиться в експлуатації.

Аналіз чинних нормативно-правових актів

* В Україні ПХБ-вміщуюче обладнання не виділено в окрему категорію, тому на нього поширюються загальні правила і вимоги щодо виробничого та електричного обладнання. Нормативно-правова база щодо виробничого обладнання включає широкий спектр нормативних актів різного рівня:

* ГОСТи (які є чинними в Україні або були чинними до останнього часу),

* технічні умови,

* правила,

* інструкції тощо,

* технічна документація виробників.

* ДСТУ ГОСТ 15.001:2009 «Розробка и постановка продукції на виробництво. Основні положення» та ГОСТ 12.2.003-91 ССБТ. «Оборудование производственное. Общие требования безопасности (чинний в Україні до 01.01.2018 р.). Останній стандарт поширюється на виробниче обладнання, що застосовується у всіх галузях народного господарства і встановлює загальні вимоги безпеки, які є основою для встановлення вимог безпеки в стандартах, технічних умовах, експлуатаційних та інших конструкторських документах на виробниче обладнання конкретних груп, типів, марок

* Загальні вимоги конкретизовані в цілій серії стандартів (в основному ГОСТи) стосовно конкретних груп, видів, моделей (марок) трансформаторів і конденсаторів і які стосуються конструктивних особливостей, експлуатаційних характеристик, правил експлуатації, проведення ремонтів тощо. Це, наприклад, ГОСТ 16555-75. Трансформаторы силовые трехфазные герметичные масляные и с негорючим жидким диэлектриком,

* ГОСТ 14209-69. Трансформаторы (и автотрансформаторы) силовые масляные. Нагрузочная способность та ін.

* дсту іес 60044-2:2008 Трансформатори вимірювальні частина 2. трансформатори напруги індуктивні (іес 60044-2:2003, idt); ДСТУ 2976-95 Трансформатори струму та напруги. Терміни та визначення (ІЕС 60050(321):1986, NEQ) ДСТУ 3338-96 Трансформатори силові. Методи вимірювань характеристик часткових розрядів під час випробувань напругою промислової частоти (ІЕС 60270:1981, NEQ) ДСТУ CISPR 18-2*) Характеристики радіозавад повітряних силових ліній та високовольтного обладнання. Частина 2. Методи вимірювання та процедури визначення норм (CISPR 18-2:1986)

Аналіз чинних нормативно-правових актів

Правила експлуатації

- * «Технічна експлуатація електричних станцій і мереж. Правила», затверджені наказом Міністерства палива та енергетики України від 13 червня 2003 року № 296.
- * Правила встановлюють (регламентують) основні організаційні і технічні вимоги до безпечної, надійної та економічної експлуатації устаткування, будівель, споруд і комунікацій об'єктів енергетики незалежно від їхньої відомчої належності і форм власності.
- * СОУ 40.1-21677681-07:2009 Трансформатори силові. Типова інструкція з експлуатації. Інструкція поширюється на силові (сухі і масляні) трансформатори та автотрансформатори.
- * СОУ-Н ЕЕ 46.501-2006 Діагностика маслонаповненого трансформаторного обладнання за результатами хроматографічного аналізу вільних газів, відібраних із газового реле, і газів, розчинених у ізоляційному маслі.
- * Правила технічної експлуатації електроустановок споживачів, затверджені Наказом Міністерства палива та енергетики 25.07.2006 № 258 (у редакції наказу Міністерства енергетики та вугільної промисловості [13.02.2012 № 91](#)), зареєстровані в Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2006 р. за № 1143/13017.
- * СОУ-Н ЕЕ 43.101:2009 Приймання, застосування та експлуатація трансформаторних масел. Норми оцінювання якості.
- * Ці норми поширюються на мінеральні трансформаторні масла всіх марок, що застосовують у маслонаповненому електрообладнанні на підприємствах, які беруть участь у виробництві перетворенні, передачі та розподілення електроенергії.

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

Структура

- * законодавчі акти;
- * нормативні-правові документи, в яких конкретизуються законодавчі положення;
- * нормативно-технічні документи що визначають конкретні вимоги, параметри, обмеження тощо технічного й екологічного характеру.
- * **Вимоги й правила** щодо поводження з небезпечними хімічними речовинами і відходами, в т.ч. ПХБ, містяться в численних нормативно - правових актах, що стосуються:
  - * безпеки життєдіяльності,
  - * охорони навколишнього середовища,
  - * промислової та екологічної безпеки,
  - * санітарно-епідемічного благополуччя населення,

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

* Конституція України,

* **Закони:**

* Законами України «Про охорону навколишнього природного середовища»,

* «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»,

* «Про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та її знищення»,

* «Про пестициди та агрохімікати», «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів»,

* «Про відходи», «Про об'єкти підвищеної небезпеки» та ін.

* **окремими статтями законів України:**

* «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про перевезення небезпечних вантажів», «Про страхування»,

* «Про внесення змін до деяких законів України з метою забезпечення врахування екологічних вимог у процесі приватизації»,

* «Про захист рослин», «Про охорону земель», «Про державний контроль за використанням та охороною земель»,

* «Про екологічну експертизу». «Про екологічний аудит». «Про атмосферне повітря». «Про тваринний

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

Базові закони:

«Про охорону навколишнього природного середовища»

«Про відходи».

* Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» (1991р.). заклав правові, економічні і соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища, зокрема і стосовно небезпечних речовин та відходів.

* дозвільний порядок «захоронення (складування) промислових, побутових та інших відходів» (ст. 20, 50).

* плату (екологічний податок) за забруднення навколишнього природного середовища , в т.ч. і розміщення відходів.

* обов'язковість державного обліку об'єктів забруднення, а також здійснення екологічної експертизи у процесі господарчої діяльності, що впливає на стан навколишнього середовища.

* охорона навколишнього середовища при використанні засобів захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних хімічних речовин і інших препаратів.

* цільові бюджетні фонди, які формуються як на місцевому так і на державному рівнях за рахунок екологічного податку за забруднення навколишнього середовища, за розміщення відходів, штрафів, добровільних внесків тощо.

* визначено, що «складування, зберігання або розміщення відходів дозволяється лише при наявності

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

Порядок одержання дозволу на виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізацію отруйних речовин, у тому числі продуктів біотехнологій та інших біологічних агентів, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України №440 від 20.06.1995 р., але вона визнана такою, що втратила чинність, в рамках процесу дерегуляції підприємницької діяльності на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 3 вересня 2014 р. № 405 «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України».

Розпорядженням Уряду від 20.01.2016 № 94-р акти санітарного законодавства, видані центральними органами виконавчої влади Української РСР, в тому числі їх посадовими особами, якими затверджено санітарні, санітарно-гігієнічні, санітарно-протиепідемічні, санітарно-епідеміологічні, протиепідемічні, гігієнічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи та санітарні регламенти, визнано такими, що втратили чинність. Крім того, визнано такими, що не застосовуються на території України, акти санітарного законодавства, видані центральними органами виконавчої влади СРСР, в тому числі їх посадовими особами, якими затверджено санітарні, санітарно-гігієнічні, санітарно-протиепідемічні, санітарно-епідеміологічні, протиепідемічні, гігієнічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи та санітарні регламенти. Розпорядження набрало чинності з 1 січня 2017 року.

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

ГОСТ12.1.007-76 Система стандартів безпеки праці. ВРЕДНЫЕ ВЕЩЕСТВА.

Классификация и общие требования безопасности

[ГОСТ 12.1.005-88](#) Система стандартів безпеки праці ОБЩИЕ САНИТАРНО-ГИГИЕНИЧЕСКИЕ ТРЕБОВАНИЯ К ВОЗДУХУ РАБОЧЕЙ ЗОНЫ (термін дії подовжено до 01.01.2018 р.).

ГОСТ12.1.007-76 поширюється на небезпечні речовини, що містяться в сировині, продуктах, напівфабрикатах, відходах виробництва і встановлює загальні вимоги безпеки під час їх виробництва, застосування і зберігання.

Небезпечні (токсичні) речовини - всі органічні або неорганічні хімічні речовини, а також сполуки або продукти, що містять такі речовини, що при поглинанні або при контакті з організмом, або при внесенні їх у навколишнє середовище можуть за допомогою хімічних або фізико-хімічних процесів заподіяти шкоду життю і здоров'ю людей та навколишньому середовищу.

Небезпеки хімічні речовини розділяються **на 4 класи**:

- I клас - надзвичайно небезпечні;
- II клас – високо небезпечні;
- III клас - помірно небезпечні;
- IV клас - малонебезпечні.

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

Вимоги цього стандарту поширюються на підприємства, виробнича діяльність яких пов'язана з небезпечними речовинами і передбачають:

розробку нормативно-технічної документації відносно безпеки праці при виробництві, застосування й зберіганні небезпечних речовин;
виконання комплексу організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і медико-біологічних заходів.

ГОСТ 12.1.005-88 Система стандартів безпеки труда. ОБЩИЕ САНИТАРНО-ГИГИЕНИЧЕСКИЕ ТРЕБОВАНИЯ К ВОЗДУХУ РАБОЧЕЙ ЗОНЫ (Occupational safety standards system. General sanitary requirements for working zone air) встановлює критерії безпечного вмісту забруднюючих речовин у повітрі робочої зони, вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони та визначає граничнодопустимі концентрації (ГДК) шкідливих речовин у повітрі робочої зони.

У стандарті наведено перелік небезпечних речовин, що включає близько 1300 речовин, та їх показники, однак для СОЗ такі показники, за винятком бенз(а)пірену і дифенілів хлорованих, відсутні.

В Україні облік викидів СОЗ в даний час здійснюється винятково в рамках загальної системи контролю і обліку викидів забруднюючих речовин в атмосферу від промислових джерел. Ця система базується на показниках гранично допустимих концентрацій (ГДК) або орієнтовних безпечних рівнів впливу для багатьох сотень речовин. Серед них є і ряд СОЗ, але стосовно ПХД, диоксинів/фуранів та деяких інших СОЗ ані ГДК, ані орієнтовно безпечні рівні впливу для повітря населених місць не встановлені.

З точки зору вирішення проблем ПХД вимагають уваги Загальні вимоги до здійснення переробки, утилізації, знищення або подальшого використання вилученої з вжитку неякісної і небезпечної продукції, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 24.01.2001 р. № 50. Ними, зокрема, встановлено перелік підприємств, яким надано право переробки окремих видів зазначеної продукції, в тому числі в ряді випадків – небезпечних відходів.

Огляд українського законодавства та аналіз необхідних змін та доповнень для забезпечення екологічно обґрунтованого поводження з ПХД

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

В Україні нормативно-правова база щодо поводження з хімічними речовинами відзначається фрагментарністю та в деяких випадках потребує актуалізації. Чинні законодавчі акти хоча і включають всі основні загальноприйняті норми і принципи щодо вимог безпеки, контролю та відповідальності, однак механізми їх реалізації практично відсутні. В той же час слід зазначити, що розвиток і удосконалення законодавчої бази, а також організаційної структури державного управління в сфері охорони навколишнього середовища в цілому і небезпечних речовин та відходів зокрема не супроводжувався вчасним переглядом та розробкою додаткових підзаконних актів. Відповідне відставання мало бути подолано на перших етапах реалізації Плану заходів з виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.07.2012 № 589-р. Однак через низку об'єктивних і суб'єктивних причин це завдання залишається невиконаним.

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

Окремі питання щодо поводження з хімічними речовинами регулюються в рамках законодавства **про промислову безпеку**. Законодавство щодо вимог **промислової безпеки** в Україні достатньо розвинене. На сьогодні в Україні для забезпечення безпечного функціонування техногенної сфери, як базовий, діє Закон України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» від 18.01.2001 р. (далі – ОПН), а також ціла низка відповідних підзаконних нормативно-правові актів.

Закон включає низку положень, які встановлюють конкретні вимоги екологічної безпеки щодо об'єктів та підприємств, які здійснюють будь-які види діяльності з небезпечними речовинами. Він містить вимоги щодо здійснення ідентифікації об'єкта підвищеної небезпеки, повідомлення в засобах масової інформації, декларації безпеки об'єкта, планів локалізації і ліквідації можливих аварій на об'єктах, страхування відповідальності за нанесення шкоди при експлуатації об'єктів підвищеної небезпеки, інформування громадськості про діяльність об'єктів підвищеної небезпеки тощо.

об'єкт підвищеної небезпеки – об'єкт, на якому використовуються, виготовляються, переробляються, зберігаються або транспортуються одна або кілька небезпечних речовин чи категорій речовин у кількості, що дорівнює або перевищує нормативно встановлені порогові маси, а також інші об'єкти як такі, що відповідно до закону є реальною загрозою виникнення надзвичайної ситуації техногенного чи природного характеру;

порогова маса небезпечних речовин - нормативно встановлена маса окремої небезпечної речовини або категорії небезпечних речовин чи сумарна маса небезпечних речовин різних категорій;

Огляд українського законодавства та аналіз необхідних змін та доповнень для забезпечення екологічно обґрунтованого поводження з ПХД

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

;

Постанова Кабінету Міністрів України “Про ідентифікацію та декларування безпеки об’єктів підвищеної небезпеки” від 11.07.02 р. № 956, якою передбачено процедури ідентифікації та декларування безпеки об’єктів підвищеної небезпеки.

* Постанова встановлює Категорії небезпечних речовин і критерії віднесення до встановлених категорій.

* ПХД за їх властивостями можуть бути віднесені до 7 чи 8 категорії (в залежності від класу небезпеки), а за видами аварій, що можуть статися виходячи з властивостей небезпечних речовин, та за впливом вражаючих факторів цих аварій – до 3

Номер категорії	Найменування категорії небезпечних речовин	Порогова маса, тонн		Групи, до яких може бути віднесена речовина відповідної категорії
		1 клас	2 клас	
7	Високотоксичні речовини	20	5	3
8	Токсичні речовини	200	50	3

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

Питання промислової безпеки регулюється ще низкою постанов КМУ. Постанова Кабінету Міністрів України про порядок видачі дозволів на експлуатацію об'єктів підвищеної небезпеки №1631(2003 рік). Забезпечує виконання вимог Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки» у частині видачі дозволів на експлуатацію об'єктів підвищеної небезпеки.

Постанова Кабінету Міністрів України про затвердження переліку видів діяльності й об'єктів підвищеної екологічної небезпеки №554 (1995 рік) визначає перелік видів діяльності й об'єктів підвищеної екологічної небезпеки.

Постанова Кабінету Міністрів України про затвердженні переліку об'єктів і територій, які підлягають постійному й обов'язковому обслуговуванню державними аварійно-рятувальними службами №1214 (2000 рік). Установлює перелік об'єктів і територій, виникнення інцидентів (аварій) на яких передбачає обов'язкове використання державних аварійно-рятувальних служб.

Постанова Кабінету Міністрів України Про затвердження порядку й правил проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за збиток, що може бути нанесений пожежами й аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежо-вибухонебезпечні об'єкти й об'єкти, господарська діяльність на яких може привести до аварій екологічного й санітарно-епідеміологічного характеру» від 16.11.2002 №1788. Постанова установлює порядок і правила проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності за збиток, що може бути нанесений пожежами й аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки та міру відповідальності за завдані збитки такими аваріями та ін.

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

Поводження з відходами регулюється в Україні на цей час більше ніж десятьма законодавчими актами, а також низкою постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, комплексом державних стандартів і багатьма регулятивними документами міністерств та інших відомств.

В Україні практично створені базові складники нормативно-правового забезпечення в сфері поводження з відходами й останнє поступово наближається до європейських вимог. Разом з тим відповідне європейське законодавство постійно удосконалюється й Україні в найближчі роки треба ще прикласти значні зусилля для застосування передового досвіду у національному законодавстві.

Закон України «Про відходи».

В законі сформульовані основні принципи і пріоритети, правові, організаційні, економічні основи діяльності, пов'язаної з попередженням (зменшенням) утворення відходів та їх негативної дії на навколишнє середовище, їх збиранням, транспортуванням, зберіганням, обробкою, утилізацією, видаленням, знешкодженням і захороненням, визначені повноваження в цій сфері органів державного управління різних рівнів, органів місцевого самоврядування, спеціально уповноважених органів у сфері поводження з відходами, права і обов'язки підприємств.

Закон України «Про відходи» в основному забезпечує певний рівень правового регулювання суттєвих проблем у даній сфері діяльності. Це також стосується і поводження з ПХБ як небезпечними відходами.

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

Вимоги щодо зберігання та видалення відходів встановлюються статтею 33 Закону України «Про відходи», статтею 32 передбачені заходи щодо обмеження та запобігання негативному впливу відходів на навколишнє середовище та здоров'я людей, а особливі вимоги щодо поводження з небезпечними відходами встановлюються статтею 34.

Стаття 33 Закону України про відходи передбачає ліцензування здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами. Згідно з законодавством підставою для видачі ліцензії є наявність у спеціалізованих підприємств виробничих і складських приміщень, пресового, вантажопідйомного та аналітичного обладнання, кваліфікованого персоналу.

Згідно з Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності», ст.7, п.14 до ліцензійних видів діяльності серед іншого належить: виробництво особливо небезпечних хімічних речовин, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України та поводження з небезпечними відходами.

Статтею 26 цього ж закону визначено, що державному обліку підлягають в обов'язковому порядку всі відходи, що утворюються на території України і на які поширюється дія закону, а порядок його здійснення встановлюється Кабінетом Міністрів України. Статтею 20 Закону України «Про відходи» організацію обліку відходів віднесено до повноважень місцевих державних адміністрацій

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

Суб'єкт господарської діяльності, у власності або у користуванні якого є хоча б один об'єкт поводження з небезпечними відходами, в тому числі і ПХБ-вмісними, зобов'язаний:

забезпечити запобігання забрудненню ними навколишнього природного середовища, а у разі виникнення такого забруднення - ліквідувати забруднення та його наслідки для навколишнього природного середовища та здоров'я людини;

вживати заходів, направлених на запобігання аваріям, обмеження і ліквідацію їх наслідків та захист людей і навколишнього природного середовища від їх впливу;

повідомляти про аварію, що сталася на зазначеному об'єкті, і про заходи, вжиті для ліквідації її наслідків, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та населення;

забезпечувати експлуатацію зазначених об'єктів і перевезення небезпечних відходів з додержанням вимог природоохоронного законодавства;

мати ліцензію на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами;

ідентифікувати об'єкти поводження з небезпечними відходами відповідно до Закону України ["Про об'єкти підвищеної небезпеки"](#).

Кожне промислове підприємство повинне розробити інструкцію та план заходів щодо збирання і тимчасового розміщення (зберігання) промислових відходів на виробничих майданчиках відповідно I, II та III класів небезпеки.

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

На кожний об'єкт (місце) обробляння та переробляння відходів складають реєстраційну карту встановленої форми, згідно з чинними нормативними документами.

Утилізують промислові відходи з дотриманням таких вимог:

– дотримання санітарно-гігієнічних вимог за наявності відповідних технічних регламентів, нормативної і технологічної документації, погодженої у встановленому порядку;

– наявності в технологічній документації розділу «Вимоги безпеки», в якому за результатами санітарно-гігієнічної експертизи встановлюють санітарні вимоги до мінімізації ризиків для працівників та населення;

– надзвичайно і високо небезпечні токсичні відходи (I-II класів) повинні мати токсиколого-гігієнічний паспорт, а кінцеві продукти, виготовлені з їх використанням – висновки санітарно-гігієнічної експертизи;

– заборонено передавати (продавати) небезпечні, зокрема токсичні відходи, громадянам чи іншим юридичним особам, якщо вони не забезпечують утилізацію цих відходів екологічно безпечним способом, без шкідливого впливу на здоров'я населення.

Операції **видаляння відходів** виконують згідно з чинним законодавством у спеціально відведених місцях чи об'єктах з урахуванням земельного, природоохоронного, з охорони здоров'я і санітарного законодавства та за наявності відповідних дозволів з урахуванням таких вимог: усі місця (об'єкти) видалення відходів (діючі, закриті, законсервовані і т. ін.) підлягають реєстрації і паспортизації у встановленому порядку та контролю їх стану.

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

Перевезення небезпечних відходів здійснюється згідно з законом України «Про перевезення небезпечних вантажів» та згідно з Положенням про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків.

Положення визначає порядок здійснення державного контролю за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням під час їх експорту з України, імпорту в Україну чи транзиту через територію України.

Основними документами, що застосовуються у процедурі отримання письмової згоди на перевезення, а також для супроводження транскордонних перевезень небезпечних відходів, є повідомлення, у якому засвідчується згода на транскордонне перевезення, і документ про перевезення, у якому засвідчується факт відвантаження, проходження пунктів пропуску через державний кордон, отримання одержувачем і завершення утилізації/видалення відходів.

Небезпечні відходи у разі їх транскордонного перевезення підлягають класифікації згідно з Міжнародним кодом ідентифікації відходів (далі - МКІВ), крім випадків, коли транскордонне перевезення здійснюється на підставі відповідного міжнародного договору, у якому зазначається інший метод класифікації.

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

- * Порядок ведення державного обліку та паспортизації відходів (постанова КМУ від 01.11.1999р. №2034).
- * Порядком ведення державного обліку та паспортизації відходів вводяться такі поняття як первинний облік відходів та паспортизація відходів.
- * **Первинний облік відходів** - реєстрація в первинних документах руху відходів, що утворюються на підприємстві (установі, організації), у процесі господарської діяльності з визначенням їх якісних та кількісних характеристик.
- * Первинний облік відходів включає: виявлення відходів, їх ідентифікацію, нормування, класифікацію, паспортизацію й визначення технологій поводження з ними та документальне оформлення результатів.
- * Згідно з Наказом Мінприроди України 07.07.2008 № 342 первинний облік відходів здійснюється за типовою формою № 1-ВТ. Цим же наказом затверджено інструкцію по її заповненню.
- * **Паспортизація відходів**, що є законодавчою нормою (Закон «Про відходи») включає складання і ведення: паспортів відходів; паспортів місць видалення відходів; реєстрових карт об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів.
- * Порядком також вводиться таке важливе для предмету розгляду поняття як **«інвентаризація відходів»**.
- * **Інвентаризація відходів** - комплекс разових організаційно-технічних заходів з виявлення, ідентифікації, опису і реєстрації відходів, обліку обсягів їх утворення, утилізації та видалення, а

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

- * Згідно з постановою КМУ від 31 серпня 1998 р. N 1360 «Про затвердження Порядку ведення реєстру об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів» в рамках ведення реєстру об'єктів утворення (ОУВ), оброблення та утилізації відходів (ООУВ) передбачено складання реєстрових карт таких об'єктів.
- * **Реєстрові карти** мають містити інформацію про розміщення, технічні та екологічні характеристики ОУВ та ООУВ, кількісні та якісні характеристики відходів, що утворюються, обробляються та утилізуються, та інформацію про поводження з ними. Реєстрові карти складаються відповідно до Інструкції про зміст і складання реєстрових карт об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів, яка затверджена наказом Мінприроди N 41 від 17.02.99, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 березня 1999 р. за N 169/3462 «Про затвердження форми реєстрової карти об'єктів утворення, оброблення та утилізації відходів та Інструкції щодо її складання».
- * Порядок ведення реєстру місць видалення відходів, затверджений постановою КМУ від 3 серпня 1998 р. N 1216. Згідно з зазначеним порядком на кожне МВВ складається паспорт місць видалення відходів (МВВ), у якому зазначається найменування і код відходів, їх кількісний та якісний склад, походження, а також технічні характеристики і відомості про методи контролю та безпечної експлуатації.
- * Паспорт складається власником МВВ відповідно до Інструкції про зміст і складання паспорта місць видалення відходів, затвердженої наказом Мінприроди N 12 від 14.01.99, Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 3 лютого 1999 р. за N 0/3353 «Про затвердження Інструкції про зміст і складання паспорта місць видалення відходів».

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

Окремі аспекти регулювання у сфері поводження з хімічними речовинами та відходами, в тому числі СОЗ, здійснюються ще цілою низкою постанов Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами інших центральних органів державної виконавчої влади, серед яких:

Класифікатор відходів ДК 005-96, затверджений наказом Держстандарту України 29.02.1996 N 89.

«Про затвердження Порядку і правил обов'язкового страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів» від 19.08.2002 р. №1219;

Перелік небезпечних властивостей відходів, затверджено наказом Мінекоресурсів України від 16.10.2000 р. №165. Перелік небезпечних властивостей розроблений відповідно до Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням, затвердженого постановою кабінету Міністрів України від 13 липня 2000 р. N 1120.

«Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля» від 30.03.1998 р. №391;

«Про затвердження переліку особливо небезпечних хімічних речовин, виготовлення яких підлягає ліцензуванню» від 17.08.1998 р. №1287;

СанПіН 2.2.7.029-99 «Гігієнічні вимоги до поводження з промисловими відходами і визначення їхнього класу безпеки для здоров'я населення». (втратили чинність).

За класами безпеки ведеться статистична звітність за Формою № 1 – відходи (річна), затвердженою наказом Держстату України 19.08.2014 № 243 та згідно з наказом Державної служби статистики України від 23 січня 2015 року № 24 затверджено переліки категорій, груп відходів та операцій поводження з відходами..

За класами безпеки ведеться статистична звітність за Формою № 1 – відходи (річна), затвердженою наказом Держстату України 19.08.2014 № 243 та згідно з наказом Державної служби статистики України від 23 січня 2015 року № 24 затверджено переліки категорій, груп відходів та операцій поводження з відходами..

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

- * **Ліцензійні умови** провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 13 липня 2016 р. № 446.
- * Їх дія поширюється на ПХД, як різновид небезпечних відходів, але специфіка поводження з ними та особливості завдань, пов'язаних з їх зберіганням, знешкодженням, переробкою тощо не знаходять в документах необхідного відображення. Визначені в них вимоги до зберігання відходів на території підприємств та ряд інших позицій є неповними і суперечливими. Очевидною є необхідність їх уточнення чи перегляду з точки зору кваліфікаційних, організаційних, технологічних та інших аспектів діяльності по знешкодженню (знищенню) ПХД-вмісного обладнання, матеріалів, відходів.

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

- * Аналіз національного законодавства свідчить, що в Україні створено базове правове забезпечення діяльності у сфері поводження з небезпечними хімічними речовинами і небезпечними відходами. Обсяг повноважень таких органів як Мінприроди України та деяких інших є цілком достатнім для розробки і реалізації програми заходів щодо СОЗ у відповідності з СК.
- * Чинні законодавчі акти включають всі основні загальноприйняті норми і принципи щодо вимог безпеки, контролю та відповідальності. Існуюча нормативно-правова база забезпечує планування і проведення робіт з поетапного вилучення ПХБ, припинення використання ПХБ-вмісного устаткування, знешкодження відповідних відходів, обмеження викидів і скидів СОЗ у навколишнє середовище.
- * В той же час слід зазначити, що на теперішній час в Україні діє застаріла та не досить ефективна нормативно-правова база щодо контролю й утилізації небезпечних відходів і хімічних речовин, у тому числі ПХБ.
- * Незважаючи на велику кількість документів, що стосуються захисту навколишнього середовища, промислової безпеки та охорони праці, ці правові норми не повною мірою охоплюють вимоги Стокгольмської конвенції та не забезпечують ефективну інтеграцію її положень у чинне правове поле.

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

* Проблеми:

- * · Через відсутність моніторингу, цільового обліку, заходів по виявленню запасів ПХБ-вмісного устаткування, матеріалів і відходів, а також забруднених ПХБ ділянок тощо зберігається значний ступінь невизначеності щодо масштабів відповідних завдань в рамках виконання Україною вимог СК;
- * · Досить очевидним є те, що підприємства та організації, які експлуатують СОЗ-вмісне устаткування, зберігають відповідні відходи та на території яких можуть бути забруднені ділянки, **не володіють повною мірою інформацією** про дійсну наявність та вміст СОЗ, оскільки відповідна ідентифікація і виміри цілеспрямовано не здійснювались;
- * · На підприємствах не ведеться облік ПХБ-вмісного устаткування, матеріалів тощо, особливо того, що виводилося з експлуатації, демонтувалося і зберігалось. **Персонал не володіє інформацією щодо вмісту ПХБ в діелектричних маслах та інших об'єктах використання**, не відслідковуються витрати і обсяги надходження СОЗ у навколишнє середовище, не виявляються забруднені СОЗ ділянки;
- * · В країні відсутні технологічні та апаратурні можливості по видаленню старих трансформаторів, конденсаторів та інших СОЗ-вмісних виробів та відходів, відповідні регламенти не опрацьовано, їх вимоги підпадають під загальні, досить розмиті вимоги щодо небезпечних відходів. **Відсутні також регламентні вимоги стосовно затарювання ПХБ-вмісних відходів, їх маркування, знешкодження і очищення у випадку витоків, стосовно порядку зливу ПХБ-вмісних масел з**

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

В контексті виконання вимог Стокгольмської конвенції виявляє наступні недоліки:

- В рамках створеної нормативно-правової бази щодо поводження з небезпечними відходами відсутні специфічні для ПХБ та інших СОЗ регулятивні акти стосовно їх обліку, зберігання, маркування, перевезення, видалення та знешкодження;
- Не визначено рівень відповідальності і розподіл компетенції органів державного управління, передусім Мінприроди та Міненерговугілля України, щодо вирішення проблем поводження з ПХБ та іншими СОЗ;
- Практично відсутні як спеціальні процедури моніторингу щодо джерел та об'єктів ПХБ, так і будь-який систематичний аналітичний контроль викидів і скидів забруднюючих речовин, а також ґрунтів і повітря робочої зони;
- Відсутня спеціалізована лабораторна база для проведення вимірів вмісту ПХБ в об'єктах природного середовища і відповідні стандартизовані методики, які б задовольняли вимогам моніторингу за європейськими стандартами;
- Не здійснено до останнього часу реальних кроків по створенню в Україні полігонів по знешкодженню/знищенню небезпечних відходів, зокрема ПХБ-вмісних, як найважливішого компонента промислової інфраструктури поводження з ними;
- Заходи з виявлення та обліку забруднених ділянок та територій не здійснюються, а оцінка технологічних можливостей реабілітації (очищення) останніх знаходиться на самому початковому етапі;
- Не врегульовано зберігання небезпечних відходів, в тому числі відпрацьованого ПХБ-вмісного устаткування та матеріалів, на території підприємств, що набуло в Україні безпрецедентного характеру і стало фактором прогресуючої техногенно-екологічної небезпеки. Це призводить до того, що підприємства і місцеві органи влади зволікають з організаційно-економічним вирішенням відповідних питань;
- Відсутня методична база і не здійснюється робота з оцінки екологічних ризиків, створюваних СОЗ в усіх головних секторах

Огляд українського законодавства та аналіз необхідних змін та доповнень для забезпечення екологічно обґрунтованого поводження з ПХД

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

SWOT-аналіз

Сильні сторони	Слабкі сторони
Суспільне усвідомлення невідкладності вирішення проблеми поліхлорованих дифенілів в Україні	Недостатність фінансових ресурсів для здійснення заходів з ліквідації ПХБ
Приєднання України до Стокгольмської конвенції та прийняття відповідних зобов'язань	Відсутність будь-яких регуляторних актів щодо поводження з ПХБ
Прийняття Урядом України Плану заходів з виконання Стокгольмської конвенції про стійкі органічні забруднювачі	Вкрай повільна реалізація практичних заходів щодо вирішення проблеми СОЗ взагалі і ПХБ зокрема, неналагодженість їх обліку та моніторингу
Міжнародна допомога у вирішенні проблеми поводження з ПХБ	Безконтрольність у минулому зберігання небезпечних відходів на території підприємств, в тому числі відходів, що містять ПХБ, відсутність спеціалізованих полігонів (центрів, комплексів) по їх знешкодженню та видаленню
Створена нормативно-правова база щодо поводженням з небезпечними відходами, налагоджено їх облік та відповідний контроль	Недосконалість та застарілість нормативно-правової база щодо поводження з небезпечними хімічними речовинами, її фрагментарність
В Україні склалися сприятливі економічні, технологічні, організаційні передумови для вирішення проблеми ПХБ	Не розроблені нормативно-правові та організаційно-економічні засади заохочення діяльності щодо вирішення проблеми ПХБ
В Україні наявний значний виробничий, науково-технічний, підприємницький потенціал для вирішення проблеми СОЗ, в тому числі ПХБ	Недосконалість інфраструктури та недостатній розвиток сучасних методів знешкодження ПХБ
Наявність кваліфікованого управлінського, науково-технічного та виробничого персоналу для вирішення проблеми ПХБ	Незадіяність в повній мірі науково-технічного, виробничого персоналу для вирішення проблеми ПХБ
Склалися сприятливі умови для залучення ЗМІ до висвітлення проблеми поводження з ПХБ, розгортання цілеспрямованих компаній по інформуванню щодо загроз, пов'язаних з ПХБ	Недостатня інформованість та усвідомлення населенням, виробничим та адміністративним персоналом загроз, пов'язаних з ПХБ, та важливості вирішення проблеми ПХБ

Огляд українського законодавства та аналіз необхідних змін та доповнень для забезпечення екологічно обґрунтованого поводження з ПХД

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

SWOT-аналіз

Можливості	Загрози
Впровадження комплексної та збалансованої державної політики на всіх рівнях управління у сфері поводження з ПХБ	Незкоординованість та неузгодженість дій різних структур управління щодо вирішення проблеми ПХБ
Розвиток комплексної та прозорої законодавчої бази та інституційної системи, включаючи заходи із зменшення і запобігання впливу ПХБ на здоров'я населення і навколишнє середовище;	Нехтування з боку управлінських та підприємницьких структур ризиками для здоров'я населення і навколишнього середовища, пов'язаними з поводженням з ПХБ;
Створення правових передумов для проведення безпосередньо на підприємствах інвентаризації всього обладнання та ділянок (грунтів), які можуть бути забрудненими ПХБ та розроблення відповідних нормативних, регуляторних та методичних документів.	Зволікання з боку органів управління прийняття нормативних, регуляторних та методичних документів щодо управління поводженням з ПХБ
Застосування більш чистих технологій, виробів і послуг, що зменшують ризик, формування економічного та нормативно-правового підґрунтя щодо фінансового, матеріально-технічного, інтелектуального забезпечення вирішення проблеми ПХБ, Технічне переоснащення виробничого комплексу на основі інноваційної моделі розвитку з дотриманням "найкращої з доступних технологій"	Недостатність фінансових ресурсів на переоснащення та модернізацію виробничого комплексу на основі інноваційної моделі розвитку з дотриманням "найкращої з доступних технологій", застарілість існуючого обладнання та відсутність коштів на його заміну на екологічно безпечне
Створення матеріально-технічної бази для очищення трансформаторів та знищення конденсаторів, що містять поліхлоровані дифеніли та застосування відповідних технологій виконання всього комплексу робіт із їх знешкодження, в яких виявлено поліхлоровані дифеніли, транспортування вилучених поліхлорованих дифенілів до місця їх знищення	Орієнтація суб'єктів господарювання, промисловців та підприємців на власні відомчі чи комерційні інтереси без урахування наслідків шкідливого впливу ПХБ на навколишнє середовище та здоров'я людей
Посилення цілеспрямованої діяльності щодо застосування всіх заходів і дій для запобігання, ліквідації, зменшення до прийняттого рівня ризиків для навколишнього середовища і здоров'я людей, пов'язаних з поводженням з ПХБ	Забруднення навколишнього середовища та негативний вплив на здоров'я людей ПХБ через відсутність у минулому адекватної реакції на створювану ними небезпеку
Розроблення і впровадження організаційних і економічних механізмів стимулювання підприємств - власників ПХБ-вмісного обладнання щодо виведення такого обладнання з експлуатації та його знешкодження.	Неналежна увага з боку органів управління до проблеми ПХБ та відсутність політичної волі

Аналіз чинних нормативно-правових актів. Регулювання поводження з небезпечними хімічними речовинами, ПХБ та відходами, що містять ПХБ

- * **Першочерговими завданнями** щодо вдосконалення національного законодавства в сфері поводження з ПХБ мають стати:
- * Створення правових передумов для проведення безпосередньо на підприємствах інвентаризації всього обладнання та ділянок (грунтів), які можуть бути забрудненим ПХБ.
- * Внесення ПХБ до переліку заборонених чи суворо обмежених для використання небезпечних хімічних речовин, який формує Міністерство охорони здоров'я України.
- * Розробити та затвердити Порядок обліку обладнання та матеріалів, які містять ПХБ;
- * Розробити та затвердити Порядок, інструкцію та методику щодо інвентаризації ПХБ-вмісного обладнання та відходів.
- * Розробити нормативно-правові засади створення, впровадження, актуалізації та ведення реєстру підприємств, в експлуатації яких перебуває обладнання, що містить поліхлоровані дифеніли, а також місць зберігання обладнання та відходів, які їх містять.
- * Для технічного регулювання необхідно розробити та затвердити Технічний регламент «Поводження з ПХБ», який би охоплював весь життєвий цикл ПХБ: починаючи від

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

*

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

*

II. СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

*

*

III. КЛАСИФІКАЦІЯ ПХБ та ОБЛАДНАННЯ, ЩО МІСТИТЬ ПХБ

*

*

IV. ВИМОГИ ДО ОБЛАДНАННЯ, ЩО МІСТИТЬ ПХБ

*

- * 1. Загальні вимоги до обладнання, що знаходиться в експлуатації
- * 2. Контроль стану обладнання, що містить ПХБ та дії при виявлених ушкодженнях та витоках ПХД

*

* V. СИСТЕМА ВИЯВЛЕННЯ, ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ, ІДЕНТИФІКАЦІЇ, МАРКУВАННЯ ТА ОБЛІКУ

- * 1. Виявлення, інвентаризація та облік обладнання, продукції та відходів, що містять ПХБ
- * 2. Ідентифікація та маркування.

*

* VI. СИСТЕМА ПОВОДЖЕННЯ З ОБЛАДНАННЯМ, ПРОДУКЦІЄЮ ТА ВІДХОДАМИ, ЩО МІСТЯТЬ ПХБ

*

- * 1. Вимоги до зберігання обладнання та відходів, що містять ПХБ
- * 2. Транспортування обладнання та відходів, що містять ПХБ
- * 3. Вимоги безпеки під час роботи з обладнанням та відходами, що містять ПХБ
- * 4. Вимоги до знешкодження ПХБ, обладнання, продукції та відходів, що їх містять

*

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

- * Технічний регламент регулює поведження з обладнанням, що містить ПХБ або містило ПХБ (наприклад, трансформатори, конденсатори, приймачі, які містять залишкові продукти), та не було очищено, а також продукти або вироби, що складаються із або містять поліхлоровані біфеніли, поведження з відходами, що містять ПХБ, та пов'язані з ними процеси чи методи, включаючи технічні вимоги та відповідні процедурні положення, пов'язані з поведженням з ПХБ.
- * 2. Технічний регламент визначає порядок ідентифікації, маркування, обліку обладнання, продукції та відходів, що містять ПХБ та контролю стану обладнання, що містить ПХБ, та дії при виявлених ушкодженнях і витоках ПХБ, а також вимоги безпеки при роботі з ПХБ, обладнанням та відходами, що містять ПХБ та вимоги до знешкодження ПХБ, обладнання, продукції та відходів, що їх містять.
- * 3. Технічний регламент поширюється на юридичних (незалежно від форми власності) та фізичних осіб-підприємців, що є суб'єктами господарської діяльності з експлуатації та використання обладнання, що містить ПХБ, транспортування, зберігання, знешкодження та знищення продуктів або виробів, що складаються із або містять поліхлоровані біфеніли, знешкодження такого обладнання, яке втратило свої споживчі властивості, поведження з відходами, що містять ПХБ, та інших видів діяльності, пов'язаної з використанням ПХБ на території України.
- * 4. Технічний регламент визначає права та обов'язки юридичних (незалежно від форми власності) та фізичних осіб-підприємців, що є суб'єктами господарської діяльності з експлуатації та використання обладнання, що містить ПХБ, транспортування, зберігання, знешкодження та знищення продуктів або виробів, що складаються із або містять поліхлоровані біфеніли, знешкодження такого обладнання, яке втратило свої споживчі властивості, поведження з відходами, що містять ПХБ, та інших видів діяльності, пов'язаної з поведженням з ПХБ на території України.

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ ДИФЕНІЛАМИ (ПХД)

- * Цей Технічний регламент регулює поведження з обладнанням, що містить ПХБ або містило ПХБ (наприклад, трансформатори, конденсатори, приймачі, які містять залишкові продукти), та не було очищено, а також продукти або вироби, що складаються із або містять поліхлоровані дифеніли, поведження з відходами, що містять ПХД, та пов'язані з ними процеси чи методи, включаючи технічні вимоги та відповідні процедурні положення, пов'язані з поведженням з ПХД.
- * 2. Технічний регламент визначає порядок ідентифікації, маркування, обліку обладнання, продукції та відходів, що містять ПХД та контролю стану обладнання, що містить ПХД, та дії при виявлених ушкодженнях і витоках ПХД, а також вимоги безпеки при роботі з ПХД, обладнанням та відходами, що містять ПХД та вимоги до знешкодження ПХД, обладнання, продукції та відходів, що їх містять.
- * 3. Технічний регламент поширюється на юридичних (незалежно від форми власності) та фізичних осіб-підприємців, що є суб'єктами господарської діяльності з експлуатації та використання обладнання, що містить ПХД, транспортування, зберігання, знешкодження та знищення продуктів або виробів, що складаються із або містять поліхлоровані дифеніли, знешкодження такого обладнання, яке втратило свої споживчі властивості, поведження з відходами, що містять ПХД, та інших видів діяльності, пов'язаної з використанням ПХД на території України.
- * 4. Цей Технічний регламент визначає права та обов'язки юридичних (незалежно від форми власності) та фізичних осіб-підприємців, що є суб'єктами господарської діяльності з експлуатації та використання обладнання, що містить ПХД, транспортування, зберігання, знешкодження та знищення продуктів або виробів, що складаються із або містять поліхлоровані дифеніли, знешкодження такого обладнання, яке втратило свої споживчі властивості, поведження з відходами, що містять ПХД, та інших видів діяльності, пов'язаної з поведженням з ПХД на території України.

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ ДИФЕНІЛАМИ (ПХД)

Загальні вимоги до обладнання, що знаходиться в експлуатації

Електричне обладнання, що експлуатується, повинно бути справним і пройти випробування відповідно до чинних нормативних документів і строків.

- * Інвентаризація всього електрообладнання є першочерговим завданням на предмет виявлення, позначення, обліку кількості та місця знаходження обладнання, що містить ПХБ. Обладнання має бути марковано таким чином, щоб його легко ідентифікувати, воно повинно мати відповідний захист, і ні в якому разі не можна допускати недбалості при його розміщенні і утилізації.
- * Якщо уже встановлено, що устаткування, яке експлуатується, містить ПХБ або забруднене ними (з вмістом ПХБ понад 5 частин на мільйон), необхідно виконати наступні дії:
- * позначити таке устаткування та приміщення, в якому воно знаходиться, чіткими, яскравими табличками, які вказують, що ми маємо справу з устаткуванням, що містить ПХБ;
- * переконатися, що устаткування не протікає та немає ніяких ознак корозії;
- * забезпечити ізоляцію приміщення, в якому вони розташовані. Це дозволить вчасно ізолювати забруднені відходи в цій кімнаті, хоча бажано видалити їх в спеціальні герметичні і стійкі до механічних пошкоджень контейнери. При видаленні витоків не рекомендується хімічне чищення, шліфування або очищення ґрунту, оскільки це збільшує кількість відходів, забруднених ПХБ.

Експлуатація трансформаторів, які містять ПХБ, може здійснюватись лише у випадку забезпечення відповідності ПХБ, які в них містяться, стандартам та специфікаціям щодо діелектричної якості, та за умови, якщо трансформатори знаходяться у належному робочому стані та не протікають.

Дозволяється використання тільки неушкодженого герметичного обладнання, що містить ПХБ. Конкретні положення і вимоги встановлені існуючими нормативними правовими актами по експлуатації електричного обладнання в Україні.

- * Устаткування, яке містить ПХБ і знаходиться в процесі експлуатації підлягає регулярному

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ ДИФЕНІЛАМИ (ПХБ)

- * Суб'єкти господарювання, у володінні чи віданні яких перебуває обладнання, що містить ПХБ зобов'язані:
- * 1) призначити наказом посадових осіб, відповідальних за поведження з обладнанням, матеріалами та відходами, що містять ПХБ;
- * 2) забезпечити дотримання вимог законодавства у сфері охорони праці та техніки безпеки при роботі з обладнанням і відходами, що містять ПХБ, в тому числі:
  - * забезпечити працівників спеціальним одягом та засобами індивідуального захисту для роботи з обладнанням і відходами, що містять ПХБ;
  - * не допускати до роботи з обладнанням, матеріалами та відходами, що містять ПХБ осіб, які не пройшли навчання, інструктаж з охорони праці та техніки безпеки;
- * 3) забезпечити виявлення та маркування обладнання, матеріалів і відходів, що вміщують ПХБ;
- * 4) забезпечити ведення обліку обладнання, матеріалів і відходів що вміщують ПХБ;
- * 5) забезпечити екологічно безпечне тимчасове зберігання обладнання, матеріалів і відходів, що містять ПХБ, на спеціально відведених і підготовлених для таких цілей місцях;
- * 6) забезпечити ведення документації, передбаченої чинними нормативно-правовими та методичними документами, з метою обліку обладнання, матеріалів і відходів, що містять ПХБ, а також контролю за їх станом;
- * 7) дотримуватися вимог нормативних правових актів в галузі охорони праці та екологічної безпеки, що регулюють поведження персоналу з ПХБ;
- * 8) у випадках витоку ПХБ негайно інформувати компетентні органи (територіальні органи з питань екології та охорони навколишнього середовища і Міністерства з надзвичайних ситуацій України) за місцем події;

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

- * Електрообладнання, що містять ПХБ, повинне проходити регулярні огляди. Такі огляди складаються з перевірки параметрів, що включають технологічні та виробничі аспекти (наприклад, технічні характеристики, коефіцієнт електричної проникності ізоляційних матеріалів, витоку). Огляди включають перевірку:
  - * всіх запечатаних елементів пристрою (перевірка складається з візуального огляду на наявність витоків);
  - * елементів, що ізолюють мастило, на окислення (корозію) (ця перевірка проводиться візуально, тому що пристрої, що містять ізоляційне мастило, регулярно фарбуються через постійне розсіювання тепла);
  - * на наявність пошкоджень корпусу пристрою (герметично закриті конденсатори часто здуваються).
- * Періодичність спостережень за станом обладнання встановлюється в залежності від типів обладнання і умов (режиму) роботи:
  - * для діючого (резервного) обладнання періодичність спостережень встановлюється згідно з технічним регламентом обладнання;
  - * для виведеного з експлуатації обладнання періодичність спостережень встановлюється не менше 1 разу на 3 місяці.
- * Контроль за технічним станом обладнання здійснюється згідно з ПОРЯДКОМ проведення огляду, випробування та експертного обстеження (технічного діагностування) машин, механізмів, устаткування

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

* **Виявлення, інвентаризація та облік обладнання, продукції та відходів, що містять ПХБ**

* Виявлення обладнання, продукції та відходів, що містять ПХБ, здійснюється в процесі його інвентаризації.

* Інвентаризації підлягає все маслonaповнене електричне обладнання як те, що знаходиться в експлуатації, так і списане, розташоване на території підприємств, або тимчасово розміщене на іншій території.

* Інвентаризація ПХБ здійснюється згідно з «Методичними вказівками щодо проведення інвентаризації поліхлорованих біфенілів в Україні», затвердженими наказом Міністерства екології та природних ресурсів України (розробляється).

* Суб'єкти господарювання, які експлуатують обладнання, що містить поліхлоровані біфеніли, мають вести його первинний облік, згідно з Порядком проведення інвентаризації поліхлорованих дифенілів в Україні (розробляється) та з використанням уніфікованої форми первинної облікової документації.

Проект
ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ
ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

* Виявлення, інвентаризація та облік обладнання, продукції та відходів, що містять ПХД

- * Виявлені в процесі інвентаризації обладнання, продукція та відходи підлягають обов'язковому обліку.
- * Облік ПХД, обладнання та відходів, що містять ПХБ, є обов'язковим для всіх власників ПХБ, власників обладнання, що містить ПХБ, і власників відходів ПХБ. Обліку підлягають масла на основі ПХБ, обладнання, що містить ПХБ, що перебуває в експлуатації (резерві) або виведене з експлуатації (за умови наявності в ньому залишкової кількості ПХБ), а також відходи, що містять ПХБ.
- * Форми первинного обліку мають містити дані про компанію та технічного спеціаліста, які здійснюють обслуговування або ремонт, а також дати та результати перевірок наявності витоків.
- * Облік відходів, що містять ПХБ, ведеться відповідно до "Порядку ведення державного обліку та паспортизації відходів", затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України №2034 від 1.11.1999 р.
- * Первинний облік відходів в Україні здійснюється за формою № 1-ВТ "Облік відходів, пакувальних матеріалів і тари", затвердженою наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 7 липня 2008 року № 342.
- * Облік ведеться згідно з Інструкцією

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

Ідентифікація та маркування.

- * Ідентифікація продукції та устаткування, що містить ПХБ, проводиться на підставі як прямих, так і непрямих показників. Прямі показники це заводські ярлики на обладнанні та технічна документація, у яких безпосередньо вказується на наявність ПХБ, а також результати хіміко-аналітичного визначення вмісту ПХБ. Непрямими показниками є подібність конструктивних особливостей, рік випуску, виробник та ін. При відсутності заводських ярликів, технічної документації на електрообладнання воно розглядаються як таке, що містить ПХБ.
- * Відсутність ПХБ в такому обладнанні встановлюється хіміко-аналітичним дослідженням робочої речовини. Якщо є підстави вважати, що електротехнічне обладнання заповнене іншими маслами, але може бути забрудненим ПХБ, то відсутність ПХБ встановлюється також хіміко-аналітичним дослідженням.
- * Хіміко-аналітичні дослідження здійснюються у два етапи. На першому етапі за допомогою скринінг-тестів встановлюється наявність сполук хлору у складі масла. При позитивному результаті скринінг-тестів на другому етапі хроматографічним аналізом встановлюється, що виявлені сполуки хлору є саме ПХБ та їх концентрація в маслі. Дослідження здійснюється згідно з «Методичними вказівками щодо проведення інвентаризації поліхлорованих біфенілів в Україні».(розробляється).

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

Ідентифікація та маркування.

- * На підставі безпосереднього огляду, вивчення технічної документації і проведених досліджень обладнання, яке містить ПХБ та відходи, відносять обладнання до однієї з трьох груп:
- * Група 1 - обладнання, в якому наявність ПХБ встановлено на підставі технічної документації (маркується червоними етикетками).
- * Червона етикетка прикріплюється до обладнання, в якому концентрація ПХБ > 50 мг / кг була доведена аналізом, або до обладнання, яке ясно позначено в документах виробника, як таке, що містить ПХБ, наприклад, вказано назву охолоджуючої рідини (таке можливо у трансформаторів і конденсаторів).
- * Група 2 - обладнання, що потенційно містить ПХБ. Віднесення до цієї групи носить тимчасовий характер і вимагає для переведення до групи 1 або 3 після надання результатів лабораторних досліджень або сертифіката, що підтверджує відсутність ПХБ в обладнанні від виробника (наносяться жовті наклейки).
- * Група 3 - обладнання, яке не містить ПХБ. До цієї групи належать: конденсатори, вироблені після 1995 року; трансформатори та інше маслонаповнене електротехнічне обладнання при наявності лабораторного підтвердження про відсутність в ньому ПХБ, за винятком випадків, коли відбір проб масла з обладнання не проводиться на підставі технічної документації заводу-виготовлювача; нове обладнання при наявності сертифіката, що підтверджує відсутність ПХБ (маркується зеленим наклейками).

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

Ідентифікація та маркування.

Для обладнання очищеного від ПХД в маркування мають бути наведені вихідна та кінцева концентрація ПХБ. Маркування очищеного від ПХБ обладнання повинно здійснюватись таким

чином:

Маркування очищеного від ПХД обладнання

ОЧИЩЕНЕ ПХБ-ОБЛАДНАННЯ

Рідина, яка містить ПХБ, була замінена

чим ..... (назва речовини)

коли ..... (дата)

ким ..... (підприємство)

Концентрація ПХБ у

- старій рідині ..... % за масою

- новій рідині ..... % за масою

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

Ідентифікація та маркування.

- * Маркування має легко читатися, бути стійким до стирання та розміщатися в одному з наступних місць:
- * поблизу сервісних отворів, використовуваних для заправлення або відбору ПХБ;
- * на тій частині виробу або обладнання, у якій утримується ПХБ.
- * Після проведення інвентаризації складаються інвентаризаційні списки (Реєстри), які повинні включати такі пункти:
- * назви та адреси власників,
- * місце розміщення та опис обладнання,
- * кількість ПХБ, які містяться у обладнанні,
- * дані та типи обробки або переміщення, які були здійсненні або передбачені,
- * дані декларації.
- * Порядок ведення реєстрів затверджується Кабінетом міністрів України.

*

*

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

- * **Вимоги до зберігання**
- * При відсутності діючих установок по знешкодженню екологічно безпечним способом виведеного з експлуатації обладнання та відходів, що містять ПХБ, необхідно організувати їх зберігання на відповідних об'єктах.
- * Зберігання обладнання та відходів, що містять ПХБ, має здійснюватися відповідно до вимог законодавства в галузі охорони навколишнього середовища та запобігати потраплянню ПХБ в навколишнє середовище.
- * Зберігання обладнання та відходів, що містять ПХБ, на території підприємства, повинно здійснюватися на спеціальних майданчиках з урахуванням типів обладнання, його кількості, стану, кількості та видів відходів, що містять ПХБ.
- * Допускається зберігання обладнання та відходів, що містять ПХБ:
  - * в виробничих або допоміжних приміщеннях;
  - * в стаціонарних та нестаціонарних складських спорудах (під навісними конструкціями);
  - * на відкритих, пристосованих для зберігання обладнання майданчиках.
- * Не допускається зберігання не упакованих конденсаторів, що містять ПХБ, забруднених

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

* Вимоги до зберігання

- * На майданчику тимчасового зберігання обладнання, що містить ПХД, повинні виконуватись такі вимоги:
  - * обладнання, що містить ПХБ та не має пошкоджень і витоків ПХБ, може зберігатися без упаковки;
  - * пошкоджені трансформатори, що містять ПХБ, після їх герметизації і усунення витоків ПХБ, можуть зберігатися без упаковки;
  - * трансформатори, що містили ПХБ, після зливу діелектрика можуть зберігатися без упаковки;
  - * пошкоджені конденсатори повинні бути упаковані в контейнери;
- * Контейнери для зберігання конденсаторів і твердих відходів, що містять ПХБ повинні:
  - * бути оброблені антикорозійним покриттям;
  - * бути герметичними з метою недопущення витoku вмісту під час перевезення (не допускається заварювання кришки контейнера);
  - * повинні мати кріплення (ручки), необхідні для підйому контейнерів та їх транспортування;
- * Зберігання трансформаторів і конденсаторів, що містять ПХБ, має здійснюватися на металевих піддонах або стелажах тільки у вертикальному положенні. Не допускається складання конденсаторів один на одного, а

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

- * **Вимоги до зберігання**
- * **Зберігання відходів ПХБ**
- * Рідкі ПХБ і відходи, що містять ПХБ, зберігаються в ємностях (бочках, цистернах).
- * Ємності (бочки, цистерни) для зберігання рідин на основі ПХБ, твердих і рідких відходів, що містять ПХБ, повинні забезпечити тривале безпечне для навколишнього середовища і здоров'я людини їх зберігання, можливість безпечного транспортування і відповідати наступним вимогам: ємності для зберігання рідких відходів, що містять ПХБ, повинні бути герметичними, виготовленими зі сталі і мати подвійні стінки;
- * Тверді відходи, що містять ПХБ (забруднені ґрунт, тирса, ганчір'я тощо), повинні бути упаковані в контейнери. Зберігання твердих відходів, що містять ПХБ, що утворилися при ліквідації розливів ПХБ, а також забрудненого ПХБ ґрунту, повинно здійснюватися в окремих контейнерах.

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

* **Транспортування обладнання та відходів, що містять ПХБД**

- * Транспортування обладнання та відходів, що містять ПХБ, здійснюють у порядку, визначеному законодавством про відходи, про перевезення небезпечних вантажів відповідно до вимог екологічної безпеки та безпеки здоров'я населення та згідно з ДСТУ 4462.3.01 й ДСТУ 4462.3.02.
- * Перевезення обладнання та відходів, що містять ПХБ дозволено лише за наявності ліцензії на поводження з ними і в порядку, визначеному законодавством про перевезення небезпечних вантажів.
- * Під час перевезення обладнання та відходів, що містять ПХБ, потрібно дотримуватись таких вимог:
- * - виконання правил перевезення небезпечних вантажів, що діють на використовуваних видах транспорту;
- * - відповідність транспортних засобів, якими перевозять обладнання та відходи, що містять ПХБ, вимогам нормативних документів, безпеки, охорони праці та екології, наявності свідоцтва про допущення до перевезення небезпечних вантажів;
- * - класифікація обладнання та відходів, що містять ПХБ, відходів як небезпечних вантажів згідно з чинними нормативно-правовими актами.
- * Транспортування обладнання та відходів, що містять ПХБ, до місця зберігання або видалення екологічно безпечним способом здійснюється з дотриманням запобіжних заходів, що

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

* **Вимоги безпеки під час роботи з обладнанням та відходами, що містять ПХБ**

Кожна операція поводження з обладнанням та відходами, що містять ПХБ, повинна бути забезпечена відповідними нормативно-технологічними документами. Нормативно-технологічна документація на поводження з обладнанням та відходами, що містять ПХБ, повинна пройти екологічну та санітарно-гігієнічну експертизу згідно з чинними нормативно-правовими актами

Операції поводження з обладнанням та відходами, що містять ПХБ, повинні бути забезпечені відповідною матеріально-технічною базою, яку встановлюють ліцензійними умовами.

* При обслуговуванні діючого обладнання, що містить ПХБ, необхідно дотримуватись вимог безпеки, передбачених відповідними інструкціями з техніки безпеки при роботі з силовим електрообладнанням.

* При усуненні пошкоджень обладнання, що містить ПХБ, ліквідації розливів ПХБ, транспортуванні і упаковці пошкодженого обладнання, інших роботах, пов'язаних з пошкодженим обладнанням або відходами, що містять ПХБ, слід дотримуватися суворих заходів обережності для запобігання інгаляційного впливу парів ПХБ або попадання ПХБ на шкіру.

* Концентрація шкідливих речовин у повітрі на висоті до 2-х метрів від поверхні землі не повинна перевищувати 30 % гранично припустимої концентрації згідно з ГОСТ 12.1-005 чи іншими відповідними стандартами (нормативами).

* При проведенні робіт, пов'язаних з поводженням з пошкодженим обладнанням і відходами, що містять ПХБ, ліквідацією витоків ПХБ необхідно застосовувати індивідуальні засоби захисту згідно з нормативно-правовими актам з охорони праці. Для захисту органів дихання від парів ПХБ необхідно використовувати респіратор або протигаз, які призначені для захисту від хлорованої пари.

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

* Вимоги до знешкодження ПХБ, обладнання, продукції та відходів, що їх містять

- * На відпрацьовані поліхлоровані біфеніли та продукцію, що їх вміщує, які підлягають знищенню, розповсюджуються регуляторні акти, які діють у сфері поводження з небезпечними відходами.
- * Знищення поліхлорованих біфенілів та продукції, яка містить такі речовини, повинно здійснюватись :
- * суб'єктами господарювання, внесеними до Державного реєстру суб'єктів господарювання, які здійснюють знищення поліхлорованих біфенілів та продукції, яка їх містить;
- * екологічно безпечним способом за затвердженими технологіями, що відповідають нормативним актам України та призначені для знешкодження відходів відповідного складу за європейськими принципами використання найкращих доступних технологій. Методичні вказівки щодо використання найкращих доступних технологій наведені в «Посібнику з визначення «найкращих доступних методів» (BAT) видалення ПХБ (розробляється).
- * З метою знищення та незворотного перетворення СО₂, що містяться у відходах, слід використовувати передбачені в додатках IVA і IVB до Базельської конвенції операції з видалення, за умови їх здійснення таким чином, щоб забезпечити відсутність у вторинних відходах і викидів СО₂.
- * Технології знищення ПХБ та їх відходів, які можуть бути віднесені до технологій спалювання мають відповідати вимогам екологічно безпечного спалювання, визначеними Директивою 2010/75/ЄС Європейського парламенту та Ради від 24 листопада 2010 року про промислові викиди (інтегроване запобігання та контроль забруднення).

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

- * Підприємства, які здійснюють операції зі знищення ПХБ та обладнання, що їх містить, та віднесені до об'єктів підвищеної небезпеки, повинні укласти за встановленим порядком договір страхування ризику відповідальності за шкоду, яка може бути заподіяна пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти, згідно з Порядком і правилами проведення обов'язкового страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 19.11.2002 р. № 1788.
- * Суб'єкт господарювання зобов'язаний одержати дозвіл на початок (продовження) виконання робіт підвищеної небезпеки та експлуатацію об'єктів (машин, механізмів, устаткування) підвищеної небезпеки відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 15.10.2003 р. за № 1631 «Про затвердження Порядку видачі дозволів Державним комітетом з нагляду за охороною праці та його територіальними органами».
- * Дозвіл повинен включати усі заходи, необхідні для досягнення високого рівня захисту навколишнього середовища як цілого та для забезпечення експлуатації установки у відповідності до загальних принципів, що регулюють основні обов'язки експлуатуючої організації. Дозвіл також повинен включати граничні обсяги викидів для забруднюючих речовин, або еквівалентні параметри або технічні заходи, доречні вимоги для захисту ґрунту та ґрунтових вод, а також вимоги здійснення моніторингу. Умови, передбачені у дозволі, повинні бути встановлені на основі найкращих доступних технологій

Проект

ТЕХНІЧНИЙ РЕГЛАМЕНТ ПОВОДЖЕННЯ З ПОЛІХЛОРОВАНИМИ БІФЕНІЛАМИ (ПХБ)

- * **ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ТА ОТРИМАННЯ НЕОБХІДНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКОНАВЦІВ**
- * Керівний склад та фахівці спеціалізованих підприємств повинні мати відповідну професійну підготовку та кваліфікацію. Отримання професійної підготовки та кваліфікації здійснюється в освітянських установах спеціально уповноваженого органу центральної виконавчої влади у сфері поводження з відходами.
- * Таке навчання повинно включати безпечні методи ведення робіт, необхідні заходи безпеки і необхідні засоби індивідуального захисту при поводженні з небезпечними відходами, охорону праці та пожежну безпеку під час роботи з небезпечними відходами та хімічними речовинами.
- * Для здійснення операцій з небезпечними відходами допускаються тільки особи, які пройшли професійну підготовку, що підтверджено відповідними документами.
- * Ліцензіати зобов'язані забезпечити допуск до поводження з небезпечними відходами тільки осіб, які мають професійну підготовку щодо поводження з небезпечними речовинами, у порядку, визначеному Держпраці. Працівники, окрім знань, які передбачені відповідними кваліфікаційними характеристиками, повинні знати та дотримуватись правил і норм охорони праці, виробничої санітарії та протипожежної безпеки.